

مطالعه سازگاری، ناسازگاری و گرده افشانی برخی

از ارقام گیلاس با رقم زرد دانشکده

(*Prunus avium* cv. Zard-e-danashkada)

موسی رسولی^۱ و کاظم ارزانی^۲

۱- دانشجوی دوره کارشناسی ارشد گروه علوم باغبانی دانشگاه تربیت مدرس

۲- دانشیار گروه علوم باغبانی دانشگاه تربیت مدرس

گیلاس (*Prunus avium* L) یکی از مهمترین میوه‌های مناطق معتدله در دنیا به شمار می رود که بدلیل کوتاه بودن دوره نمو میوه و زودرسی متعاقب آن، از ارزش اقتصادی بالایی برخوردار می باشد. با توجه به

اینکه اکثر ارقام گیلاس، خودناسازگار (incompatible-Self) بوده و برای تولید میوه تجارتمی، نیاز به گرده دهنده (Pollinizer) مناسب و سازگار (Compatible) دارند، لذا بررسی چگونگی تشکیل میوه (Fruit set) و تعیین سازگاری ارقام مختلف از اهمیت بالایی در صنعت گیلاس کاری برخوردار است. به منظور بررسی سازگاری و ناسازگاری و گرده افشانی برخی از ارقام داخلی و خارجی گیلاس با رقم زرد دانشکده تحقیقی در سال ۱۳۸۳ در دانشگاه تربیت مدرس و باغ تحقیقاتی آغاز شد. در این پژوهش، رقم زرد دانشکده به عنوان پایه مادری با استفاده از دانه گرده ارقام "بینگ"، "ناپلئون"، "سفید رضائیه"، "شبستر"، "ابره" و همچنین زرد دانشکده به عنوان پایه های پدری، انجام شد. تیمارهای یاد شده بر اساس طرح بلوکهای کامل تصادفی (RCBD) با سه تکرار بکار گرفته شدند. شاخه هایی به طول ۱۰۰-۵۰ سانتیمتر از ارقام یاد شده در مرحله بادکنکی (Ballon stage) در اسفند سال ۱۳۸۳ گرفته شد. سپس این شاخه ها به آزمایشگاه گروه باغبانی دانشگاه تربیت مدرس منتقل و در دمای ۲۴-۲۰ درجه سانتیگراد در ظروف محتوی آب و ساکارز قرار گرفتند. پس از باز شدن گلها، دانه گرده آنها جمع آوری گردید و تا زمان گرده افشانی مصنوعی در ظروف مخصوص در دمای ۵-۴°C نگهداری شدند. شاخه هایی مناسب و سالم در سمت شمال و جنوب درختان رقم زرد دانشکده در شرایط مزرعهای قبل از باز شدن گل با پارچه های مخصوصی پوشانده شدند. این عمل به منظور ممانعت از گرده افشانی ناخواسته توسط زنبور عسل صورت گرفت. در مرحله تمام گل (Full bloom) شاخه های ایزوله شده با گرده های جمع آوری شده و همچنین گرده های تازه، گرده افشانی شدند. چهار نمونه گل (مادگی) از تیمارهای مختلف در ۴۸، ۷۲، ۹۶ و ۱۲۰ ساعت پس از گرده افشانی از شاخه ها جدا و در محلول FAA (اتانول ۷۵٪: اسید استیک: فرمالین به نسبت ۹۰:۵:۵) تثبیت و سپس در اتانول ۷۵٪ تا زمان بررسی میکروسکوپی نگه داری شدند. طبق بررسی های اولیه به ترتیب ارقام سفید رضائیه، شبسترو ناپلئون درصد تشکیل میوه بالایی را داشتند. به عبارت دیگر این ارقام با رقم زرد دانشکده سازگار بودند. نتایج اولیه تحقیق نشان داد که رقم زرد دانشکده خود ناسازگار بوده و در صورت احداث باغ از این رقم در حد وسیع نیاز مبرم به گرده دهنده (Pollinizer) مناسب مثل سفید رضائیه و شبستر دارد. همچنین ارقام بینگ و ابره با رقم زرد دانشکده ناسازگار بودند.

کلمات کلیدی: گیلاس (*Prunus avium* L)، رقم زرد دانشکده، سازگاری (Compatibility)، خودناسازگاری (incompatible-Self)، گرده دهنده (Pollinizer)، تشکیل میوه (Fruit set).